

EGE VE KIBRIS

Behice BORAN
Genel Başkan

Türkiye ile Yunanistan arasında anlaşmazlık konusu olan Ege sorununun şu son günlerde büründüğü biçim, sorunun esasına ilişkin hususlardan ziyade ikincil denilebilecek nedenlerden doğmaktadır. Ama bundan dolayı, sorunun bugün aldığı biçim ve tirmandığı düzey önemsizdir, denilemez, önemli küçümsenemez de. Zaman olur ki, ikincil, günlük etkenler birden ön plana çıkar, ağır basar ve sorunun temel unsurlarının zorunlu kılmadığı sonuçlar birden doğurur. Ege kıta sahanlığına ilişkin bugünkü durum bu niteliktedir. Hiç gerekmediği ve gerek Yunanistan'a, gerekse Türkiye'ye büyük zararlardan başka bir şey getirmeyeceği halde, ve gerçekte de istenmediği halde, iki ülke arasında bir savaş patlak verebilir. Böyle bir olasılık kesinlikle önlenmelidir.

Batısın en büyük kısmı Ege'ye uzanan Türkiye'nin Ege'de kıta sahanlığı bulunduğu açıktır. Karşılıklı kıta sahanlıklarının saptanmasına ilişkin olarak teknişyenler düzeyinde Bern'de görüşmeler yapılagelmiş olduğuna göre Yunanistan Türkiye'nin Ege'de kıta sahanlığına sahip bulunduğunu esasta kabul etmiştir. Sorun iki ülkenin sahanlıklarının sınırının saptanmasıdır.

Sorunun mutlaka barışçı yoldan çözülmesi kabul edilmeli ve sağlanmalıdır. Barışçı olmazsa silahla da olur gibi bir düşünce kafalardan silinip atılmalıdır. Barışçı yol tartışmaz ve tereddütsüz benimsendikten sonra bunun somut yöntemleri bulunmalı ve uygulanmalıdır. Sorun bugün budur. Diğer bütün sorunlar, iddialar, savaşın önlenmesi sorunu karşısında ikinci planda kalır. Bu gün için hiç bir sorun savaşın önlenmesi kadar önemli değildir.

Kamuoyunu heyecanlandıran, savaş öncesi havası yaratıp bu havayı kızıştırarak davranışlardan titizlikle kaçınmak gerekirken bugün her iki ülkede de bunun tersi yapılmakta, heyecan yükseltici ve savaşa yol açabilecek bir hava tehlikeli biçimde körüklenmektedir. Sorunun temel öğelerinin akliyle, gerçeği incelenmesi ve çözümünün aranması yerine, taviz verir, geriler duruma düşmek kaygısı, karşısındakinden daha baskın çıkma eğilimi ağır basmaktadır. Bunun sonucu olarak da sözünü ettığımız hava oluşup kızışmaktadır.

Sorunun tartışmasını bu havadan çıkartmak şarttır. Ülkemiz yönetenler soğukkanlı

gerçekçi, akıllıca hesaplı olma ve davranma durumundadırlar. Bu nitelikte ve sorunlara geniş bir perspektif içinde uzun vadeli açıdan bakan bir politika yürütülen sonunda kazanırlar.

«Kıbrıs'ın tamamını isteseydik işgal edebilirdik; şimdi de edebiliriz. Tarihte on iki ada Türk'lerin olmuştur; hiç bir zaman Yunanlıların olmamıştır. Yunanlılarla aramızda savaş çıkarsa yenen biz oluruz» tavrından ve bu yollu sözlerden vaz geçilmelidir. Bu tavrı hem karşı tarafı, meydan okumada geri kalmama kaygısıyla sert karşı çıkışlara iteleyerek gerilimi yükseltmekte, hem dünya politik çevrelerinde Türkiye'ye «kötüpuvan verdimekte, hem de içte gerçekleri görmekten uzak kof, şoven bir milliyetçiliği körüklemektedir.

Durmadan Çandarlı ile Sismik Fi, C.H.P. koalisyonu zamanındaki durum ile MC iktidardaki duruma kıyaslayıp Demirel ve Ortakları iktidarını kıskırtmak artık bir yana bırakılmı. Olmuş ile ölmüşe çare olmadığına göre, artık bugün ve gelecek üzerinde durulmalı, bir savaşta meydan vermeden sorunun gerçekliği ve hakkaniyete uygun çözümü için neler yapılabilir, onun üzerinde durulmalıdır.

Her ne kadar kıta sahanlıkları sınırlarının tesbiti teknik bir konu ise de, sorun bütününde öncelikle politiktir. Vakit geçirilmeden yüksek kademe politik temsilciler teması geçmeli ve o düzeyde de görüşmeler başlatılıp sonuca varıncaya dek sürdürülmelidir.

Yunanistan'ın sorunu B.M. Güvenlik Konseyine ve Lahey Adalet Divanına götürmesi, onun, hiç değilse şimdilik durumu bir sıcak savaşa doğru getirmekten sakındığı anlamına gelir. Yunan dışişleri bakanı Bitsios'un B.M.'e gitmek üzere yola çıkanken verdiği demeç de bu yorumu doğrulamaktadır. Yunanistan'ın bu ikili girişimiyle Yunanistan Türkiye arası Ege uyumsuzluğu bir süre asıya alınmış olmaktadır. İki Yunan notası arasında da bir yumuşama sezilmektedir. Basında çıkan nota metinleri doğru ise, birinci nota «Yunan hükümeti Yunanistan'a ait olan kıta sahanlığı üzerindeki haklarını koruyacağını bildirir» cümlesiyle son bulurken, 2 notanın son cümlesinde «Yunan hükümeti, Türkiye'nin girişimlerinden doğacak gerçek ve hukuki sonuçları tartacaktır.» demekle yetinilmektedir. Tam bu sırada Kara-

manlis'in ani bir karar ile «cuntacı» oldukları gerekçesiyle 236 subayı emekliye sevk ettiği de anlaşılmıştır. Bu durumda, gerilimi artıran Türkiye olmamalıdır.

Yunanistan Lozan anlaşması hükümleri uyarınca 12 adayı silahtan ve askerden arındırması hale getirmeli, Türkiye'de de bu adalar üzerinde hak iddia edici nitelikte söz ve yayınlardan, tavrı taktiklerinden sakınılmalıdır. Türkiye'nin «Misak-ı Milli» sınırları dışında toprak iddiaları olamaz.

Ege kıta sahanlığı ve Kıbrıs sorunları birbirinden ayrı ve bağımsız sorunlar olarak gözükmese ve Türkiye bu tezi, ne denli savunsa dahi dünya politik düzeyinde bunlar birbirine bağlı olarak değerlendirilecektir. Daha açıkçası, diğer ülkelerin Kıbrıs'a ilişkin olarak Türkiye hakkında verdikleri yargı ve aldıkları tavır, Ege sorunu konusunda aldıkları veya alacakları tavır etkiler. Bu kaçınılmazdır.

Kıbrıs konusunda ise Türkiye'nin dünya'da pek destekleyici bulamadığı biliniyor. En çok güvenilen müslüman ülkeler ve Orta Doğu Arap ülkeleri dahi Makarios ile iyi ilişkileri sürdürmektedirler ve uluslararası toplantılarda Kıbrıs Türk Federe Devleti temsilcilerine hiç de yer vermemektedirler. Üçüncü Dünya denilen ülkelerle sosyalist devletler kesinlikle Kıbrıs'ın bağımsızlığının, egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün korunmasından ve dış müdahalelerin olmamasından yanadırlar. Taksim, öncelikle ABD'nin işine gelir, onun ardından AET ülkeleri de bunu kabullenebilir. Ama bugünkü durumda onlar bile Türkiye'den yana değildirler, ısrarla «taviz» istemektedirler. ABD ambargosu ve yapılan anlaşmanın Kongre'ce onaylanmaması bundandır. Diğer Nato üyelerinin Amerikan askeri «yardım»ının bıraktığı açığı kapatmaya yanaşmamaları da bundandır.

Türkiye'nin iktidardaki ve ana muhalefetteki politik sözcüleri Türkiye'nin bağımsız ve egemen Kıbrıs devletinden yana olduğunu, bu tezi Türkiye'nin savunduğunu tekrarlıyorlar, ama inandırıcı olamıyorlar, 3. dünya ülkelerinin ve sosyalist devletlerin desteğini kazanamıyorlar. İnandırıcı olamıyorlar ve destek kazanamıyorlar, çünkü düşünülen ve önerilen Federatif Kıbrıs devleti biçimi ve niteliği Kıbrıs'ın bütünlüğünü, bunun için de gerçekten bağımsız ve egemen bir devlet

«Devamı 8. sayfada»

DÜZELTME

ÇARK BAŞAK'ın 12. sayısında yayınlanan OLİMPİYATLAR ve SPOR yazısında çerçeve içinde lisanslı sporcular gösterilmeden Türkiye'deki Lisanslı Jimnastikçi sayısı 49.000 olarak çıkmıştır. Doğrusu yalnız 49 olacaktı. Düzeltir, özür dileriz.

**BÖLÜCÜ SAPIK
AKIMLARA KARŞI
BİLİMSEL SOSYALİZMİN
İŞİĞİ ALTINDA**

Türkiye İşçi Partisi Konya Ereğli İlçe Başkanı Erçhan Görürğ'ün mahalli gazetelerde de yayınlanan demeci şöyledir :

İşçi köylü ve tüml çalışan emekçi halkımızın partisi Türkiye İşçi Partisi bütün engellemelere rağmen Ereğli'de de kurulmuştur.

Yurdumuz Emperyalizminin ve içerdeki ortakların emgenlik ve sömürsü altında. Yurdumuz Amerikan Emperyalizmine askeri, siyasi ve ekonomik olarak bağlıdır. Madenlerimiz, petrollerimiz ve bütün yer altı, yer üstü zenginlik kaynaklarımız bir avuç sermayedarla yabancı şirketlere işletilmektedir.

Milliyetçi cephe kurulduğundan beri başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün emekçilere, memurlara, köylülere, yurtsever öğrencilere ve öğrencilere kanlı bir terör uygulanmaktadır. Gün yokki, bir derimcinin, bir yurtseverin kanı içilmesin. Gün yokki halkımızın temel gıda maddelerine zam yapılmasın.

MC iktidarı, ülke içinde ve dışında ekonomik siyasi açmazlar içindedir. Bütün bunları göz ardı edebilmek başta işçi sınıfımız olmak üzere emekçi halkımızın uyanışını ve mücadelesini durdurmak için çeşitli yollarla, provakasyonlarla ve operasyonlarla baş vurmaktadır.

İşçi sınıfımız ve emekçi halkımız her geçen gün bilinçlenmekte, örgülenmektedir. İş-

**EMEKÇİ KİTLELERİN YAŞAM DÜZEYLERİNİ
YÜKSELTECEK TEDBİRLER ALINMALIDIR**

Türkiye İşçi Partisi Tunceli İl Başkanı Veli Aytaç il örgütünün kuruluşundan sonra aşağıdaki basın bültenini yayınlamıştır.

Bugün ülkemiz, üretimi geliştiremeyen, ürettilğini satamayan, dış ticaret ve ödemeler dengesinde gittikçe büyük açıklar veren, işsizlik ve pahalılığın alt başı gittiği ülkelerden biridir. Yine bu dönemde ülkemizde anti demokratik baskı ve şiddet uygulamaları, faşizan baskılar birbirini izlemekte politik saldırı ve cinayetler günlük olağan olaylar haline gelmiş bulunmaktadır ve yarınların emin olunmayan bir ortam yaşanılmaktadır. İçteki bu gelişmelere paralel olarak ülkemiz dış dünyada da yapayalnız bir durumdadır.

Emgen sınıf büyük burjuvazi, tekelier ekonomik ve politik bakımdan tam bir cıkmaz içinde olup toplumu yönetmede aciz kalmakta ve içinde bulunduğu bu bunalmış durumda tümünü yolumu başta işçi sınıfı olmak üzere tüml emekçi kesim ve tabakalara, demokratik güçlere daha fazla yüklenmekte aramaktadır. Bu nedenle anti demokratik baskı ve şiddet uygulamaları her gün biraz daha artmaktadır ve faşizme doğru tırmanma adım adım ilerletilmektedir.

Bu durumda faşizmi önlemek, demokrasiyi geliştirmek, ülkemizi saplandırdıkçıktan kurtarıp kitlelerin desteğiyle gelişmeye açık toplumsal potansiyelini değerlendirerek aydınlığa çıkarmak için **TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ** aşağıda belirlenen güncel ivedi sorunların özümü için mücadele verecektir.

— Demokratik hak ve özgürlükler geliştirilmeli, bu yolda bütün engeller tezielenmelidir.

— 1971 sonrasında değiştirilip geriletilmiş olan 1961 anayasasının düzeltil-

rek demokratik içeriğe kavuşturulmalıdır.

— Düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne set çeken 141. ve 142. maddeler kaldırılmalıdır.

— Toplantı ve gösteri yürüyüşleri, dersaneler, siyasi partiler ile diğer tüml yazarların anti demokratik madde ve hükümleri kaldırılmalıdır.

— TRT yeniden bağımsız ve özerk bir kurum haline getirilmelidir.

— Tarım iş yasası çıkarılmalıdır.

— Memurlara, öğretmenlere, teknik elemanlara kasacaş tüml çalışanlara sendikalaşma, grev ve toplu sözleşme hakları tanınmalıdır.

— Bütün anti demokratik, baskıcı, ırkçı, güven uygulamaları son verilmelidir. İnsanın maddi ve manevi gelişmesini sınırlayan politik, ekonomik ve sosyal bütün engellerini kaldırılmasını öngören anayasasının 10. uncu maddesi **tastamam** uygulanmalıdır.

— Anti emperyalist bir dış politika izlenmelidir. NATO ve CENTO'dan çekilmelidir. ABD ile yapılan bütün ikili anlaşmaları feshedilmelidir. Yabancı işler kaldırılmalıdır. AET ile yapılan anlaşmaları feshedilmelidir ve bu girişimden vazgeçilmeli, enerji ajansından çıkılmalıdır.

— Askeri birlikler dışı, bağımsız bir politika izlenmelidir.

— Anti demokratik eylem ve uygulamaların ekonomik kaynağı kurutulmalıdır. Toprak ve az topraklı köylüler için yurt sahında uygulanacak ve bedelsiz toprak dağıtımına dayanacak bir toprak reformu ve buna bağlı olarak tarım reformu yapılmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Türkiye İşçi Partisi Tunceli İl örgütünü bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesini aktif bir biçimde yürütecektir.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

— Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır. Emekçi kitlelerin yaşam düzeylerini yükseltecek tedbirler alınmalıdır.

**İŞÇİ VE EMEKÇİLERE YÖNELEN
YASADIŞI DAVRANIŞLAR**

Gün geçmez ki, Genel Merkez'e bir yasa dışı davranış, horlama, zulüm, baskı, şiddet uygulamaları intikal etmemiş olsun. Halâ işçisini en basit sendikal haklardan yoksun bırakan, bunun için ayak gelebilecek her türlü yasa dışı davranışa muhab günden türedi patron mu istersiniz, yoksuz işletmelerdeki tarım proletaryasını kölesi gibi görmez derebeyi arığı çiftçi mi, veya üst amiri olan M.C. İ. derlerinin görüş ve eylemlerinin de sağladığı rahatsızlık, kullanma durumunda olduğu devlet yetkisini baskı ve şiddetin her türlü-sü için vasita sayan her cins ve dereceden memurlar mı istersiniz, yoksuz bulduğunu sandığı yasa boşluklarından yararlanıp, vergi iadesinden hayall ihracata kadar kısa sürede devlet kesesinden zengin olma yollarını denemeyen mi? Bütün bunlar gelen mektuplarda, sıfahen yapılan müracaatlarda, veya yerel yöneticilerimiz ve örgütlenme çalışmalarında da görevli arkadaşlarımız bizzat yerinde yaptığı incelemelerde boy gösterip dururlar.

Bunların büyük çoğunluğu gündelik büyük basında yer almamıştır; dolayısıyla ilgili olanlar ve olayın geçtiği bölgedeki küçük bir azınlık dışında kamu oyunun bütün bu olup bitenlerden zerrece haberi olmaz. Basın yansımaları veya çoğuk görüldüğü üzere yansıtılmıyordur ama, tahmin edilebilecek nedenlerle olayda bir haber niteliği ve değeri görülmemiştir. Parti olarak bütün bu olaylar Genel Merkezimize gerekirdiği ciddiyetle ele alınır; gerçekçi olarak —sosyalist

her zaman gerçekçidir— olanaklar değerlendirilir; önelici ve düzeltici olarak Parti'e bugünden yapılması mümkün ise varsa sonuna kadar gerçekleştirilmeye çalışılır; en azından partillerinin çıkardığı veya etkileyebileceği yazarın yoluyla yahut gereğinde yetkililerce bizzat açıklamalar yapılarak sergilenmeye, kamu oyununa maledilmeye çalışılır.

Çark Başak'ın bu sayısının yazarlarının matbaaya verileceği sırada Genel Merkez'e yansayan son iki örnekten biri, lastik iş kolunda çalışan bir işyerine ait. Çalışma mevzuatının işçi lehine hiç bir hükmünün kapsadığını içerir girmediği bu işyerinde ne fazla mesai ücreti, ne ücretli tatil, ne iş ve çalışma güvenliği, ne toplu sözleşme, ne sendika, ne de diğerleri. İşçilerin bütün kaderi patronun iki dudağı arasında. Bu işyeri uzaқта, gözden irak bir yerde kurulmuş da değil; İstanbul'un belinde sınırlarının hemen yanında. Durum, gereği yapılmaz ve işçilerin aşırı yasal haklarına kavuşturulmasını sağlanmasını için ilgili sendikaya iletildi.

Diğer örnek ise İstanbul'dan binlerce kilometre uzaktan, Doğu Beyazıt'tan. Partili arkadaşımız tarafından bizzat yerinde saptanmış ve fotoğraflarla belgelendirilmiş. Resmi mercilerin yasa dışı baskı ve şiddet uygulamalarının yeni bir örneği. Resmi gerekçe, kaçakçılığın önleme ve kaçakçılar takip. Olan işe dayak, dipçik, kurşun.

Doğu Beyazıt'ın Ortadirek köylülere, her yaz olduğu üzere Muradıye'ye bağlı Güllüzar

köyünde kendilerine ait yayladadırlar; köy erkeklerinin çoğunluğu ise köyde mahsulü kaldırmakla meşguldür. 28 Temmuz günü bir yüzbazının emrindeki 16 jandarma olaya baskın verir, Köyünlari ilgili beyannameler sorar, göstereceler de aldırmaz. Kaçakçılık yaptıklarını söyleyere sağlıcak koyunları toplama kalkışır. Çıkan karışmada havaaya ateşle birlikte kadın ve çocukları dipçiklerin, bir dipçik darbesi bir hamilenin çoğunun kaybına neden olur. Sonuçta obadaki beş erkeğe teslim alınır ve götürüldükleri karakolda dayak operasyonu başarıyla sürdürüldü. Aynı operasyonlar etraftaki diğer karakollarda da yinelenir.

Olay, benzerleri içinde ne ilktir, ne de bu gördüğümüz sonucun olacaktır. Daha önceleri yapılan baskınlarla mala, cana saldıran sonucu aynı yöre köylüleri bir ölü altı yaralı vermişlerdir. Üstelik olayı protesto girişimlerini önelici gerekçe dünden kaldırır: Ülkenin ve milletin bölünmezliği, kamu yararı ve sağlığı.

Fıkarda belirtildiği üzere Parti bütün bu olaylar karşısında yapabileceğini sonuna kadar yapmaya çalışır. Ancak bütün bu baskıların, Genel Merkez'e intikal eden şikayetler ve beklenen olı gösterme dilekleri bir şey daha kanıtlamakta. Partimiz, daha simdiden işçi sınıfı ve emekçi halkımız için bir basıyurna, olı gösterme yeri, bir sinyal ve umut kaynağıdır. Bunu bir partillerin olduğu kadar bizim dışımızdakilerin de önem ve ciddiyetle değerlendirmesi gerekir.

**İŞVERENLERİN, ÜCRETLERİN DONDURULMASI İSTEĞİNE
KARŞI MÜCADELE VERİLECEKTİR**

(Genel Başkan'ın Demeci)

İşverenlerin ücretlerini dondurulması isteği yeni değildir. Bir yılı aşkın bir zamandır bunu tekrarlayıp duruyorlar. Yan demelerden şikayetleri de öyle.

Ücret artışlarının enflasyona yol açtığı iddiası da ciddiye alınacak, bilimsel geçerliliği olan bir iddia değildir. Sana-yide malvayı artıran diğer faktörler, sermayedarin kârını azaltmıyorsa dörfüfö ve tekelilerin fiyatları tesbit gücü, spekülatif hareketler ve diğer etkenler enflasyonu sebepleridir.

İşveren sendikaları genel sekreterinin kendii beyanına göre gerçek ücretler beş yılda % 32 artmıştır, bu yıllık ortalama olarak % 6'nın birazcık üstünde bir artış demektir ki, bu da ülkenin kalkınma hızının, GSMH artışının altında bir artış gösterir. Yani gerçek ücret artışları daha düşük düzeyde kalmıştır. Ayrıca

bu beş yıl zarfında gerçek ücretlerin gerilediği yıllar da olmuştur.

İşverenlerin teşkilatlı olmadığı iddiası da gülmektir. İşveren sendikaları ve bunların oluşturduğu konfederasyon, sanayi ve ticaret odaları ve birliği, Sanayi ve İş Adamları Derneği, Kalkınma Vakti hep işverenlerin örgütleridir.

26 Ağustos için düzenlenen toplantı artık işverenleri ileri sürdükteleri talepleri gerçekleştirilmeye çalışılmaya başlandı. İşçi sınıfımız ve emekçi halkımızla ilgili daha kesin ve güçlü bir mücadelede kararlı olduklarını ve bir takım yeni tedbirler alacaklarını gösteriyor. Lokav ve grev fonları teşkil girişimi bu tedbirler arasındadır. İşveren sendikaları genel sekreterleri Rafet İbrahimoglu'nun işveren işçi - hükümet «üçgenince işçi ücretlerine bir tavan tesbiti önerisi aslında hükümetten gelen bir önerinin tekrarlan-

masıdır. Bir iki ay önce başbakan Demirel yaptığı bir televizyon konuşmasında ücretlere tavan ve tavan tesbiti gereğinden söz etmiş, ardından başbakan yardımcısı Erbakan, işverenlerle yaptığı bir toplantıda ücretlerin bir «çerçeve» içinde kalmasını ileri sürmüştür. İşveren - işçi - hükümet «üçgeni» gerçekleştirilirse bu işverence hükümetin birleşip işçileri baskı altına alması sonucunu verecektir. İşçi sınıfımız bu gelişmeleri dikkatle izleyip, edindiği ve hakkı olan haklarını yitirmemek için mücadele etmek durumunda. Bu mücadele verilecektir. Tüm ilerici, demokratik güçlere işçi sınıfına yardım ve alev ve mücadelede katkısında bulunmak görevi düşmektedir. İşçi sınıfı hareketine vuruğu an tüm demokratik hak ve özgürlükler ve hareketler tehlikeye girer, giderak yok olur.

çalışma ekiple: parti yapısının temel taşları

SOSYAL DEMOKRATLAR VE ÖZYÖNETİM

Üretim araçlarının özel mülkiyetinin egemenliğini sürdürdüğü, burjuvazın iktidarda olduğu bir toplumda öz yönetim, kapitalist kooperatifçilikten, işçilerin yönetime katılması ve fabrikaların ortak edilmes ile ilgili burjuva aldatmacalarından öte bir anlam taşımaz. Kamu kesiminde işçilerin bir oranda yönetim kullarlarında yer almaları da yine devletin sınıfsal özü, burjuvazının yönetimi altında bir devlet olması nedeniyle asla niteliksel bir değişim anlamını taşımaz.

Özyönetimin temeli olan, işleme ve kooperatiflerin temel birim olarak ele alınmasıyla toplumun aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmesi, üretim araçlarının özel mül-

kiyeti sistemi ile yanyana geldiğinde ortaya çıkan 'halk kapitalizmi' ya da Türkçesiyle 'halk sektörü'nün başka bir şey değildir. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyet devam ettikçe, büyük sermaye gücünü korudukça, iktidarın sınıfsal içeriği değişirilmeyeceği sömürünün ortadan kaldırılmasından da, gerçek demokrasiden de, bürokratik baskılara son verilmesinden de bahsetmek boş laf emektir. Ülkemizde sosyal demokrat önderlerin bir yandan sık sık özyönetimden bahsederken, üretim araçlarının mülkiyeti sorununu görmezlikten gelmeleri, büyük sermayenin kamulaştırılmasını önermek bir yana her fırsatta öna güvence vermeye çalışmaları iktidarlarının bir ölçüsüdür.

juvazi, özellikle büyük burjuvazi devlet mekanizmasının bütün unsurlarını kendi çıkarlarına uygun bir şekilde çalıştırır. Boyuna çölgan fonlarla kalabalaklaştırılan, bağımlılığın iyiden iyiyeye artırılan bürokrasi ve tüm olarak bürokratik işleyiş emekçi sınıflar aleyhine baskı ve düzenlemelerin bir aradadır. Özellikle yüksek bürokratlar büyük sermaye ile tam bir bütünleşme içindedirler. Kısaca devlet burjuvazının devletidir.

Kapitalist toplumda demokrasi sınıf demokrasisidir; sömürücü bir sınıf egemenliğini içeren demokrasidir. Burjuvazi ve öteki emekçilerin gerçek açısından demokrası; işçi ve emekçi kitleler bakımından bir diktatoryadır. Burjuva demokrasisinde işçi ve emekçiler gerçek demokrasinin olanaklarını, maddi güvence ve kaynaklarından yoksundur.

Sosyalist ekonominin temeli üretim araçlarının toplumsal mülkiyettir. Büyük sermayedarlar ve büyük toprak sahipleri bu temelin yaratılması, sömürünün ortadan kaldırılması için mühezzet edilmiştir. Üretim toplumun ihtiyaçlarına dönük, çok hızlı, sürekli ve uyumlu bir gelişme içindedir. Enflasyon ve işsizlik yoktur. Sosyalist ekonominin temel yasası, ileri bir teknik ile sosyalist üretimi sürekli olarak geliştirip mükemmelleştiren toplumun sürekli olarak artan maddi ve kültürel ihtiyaçlarının en geniş ölçüde karşılamaya sağlamaktır. Bu yüzden de ekonomik buhranlara, aralıklı duraklamalara kesilen bir ekonomik gelişme yerine, buhransız, sürekli ve düzenli bir büyüme vardır. Bütün bu amaçlara ulaşılması ise merkezi planlama ve yönetimin sayesinde sağlanır. Merkezi planlama ve yönetimin subjektif bir tercih sonucu değildir. Toplumun tüm üretici güçlerini toplumsal çıkarlar için en hızlı ve verimli bir biçimde kullanmanın, kapitalist sisteme karşı, onun geçilmesinin, emperyalist saldırılarını engellenmenin zorunlu yoludur.

Sosyalist toplum, bireycil, çalşan halkı bölmebilecek her türlü ayrımcılığı reddeder. Bireylerin ancak sömürünün ortadan kaldırıldığı, üretim güçlerinin gelişmesinin karşısına dikilen engellerin üstesinden geldiği bir toplumda en geniş çaplı üretim olanaklarıyla mutlu ve tatmin edilmiş olabileceğinin bilincine toplumsal çıkarlarla bireysel çıkarlar arasında uyumlu bir ilişki kurar. Üretim araçlarının, özellikle büyük üretim araçlarının özel mülkiyeti varolmadığı için de böyle bir uyumu gerektirir. Üretim teşvik için başvurulan maddi ödüllendirme tedbirleri, sosyalizmin kapitalist düzenden gelen insanları ve yer yüzünün yarısından çoğunun kapitalizmin egemenliği altında bulunduğu noktadan hareket eden, moral ödüllendirme yanında ikincil tedbirlerdir. İdeolojik eylem ve işçi sınıfı, ahlakın, uluslararası işçi sınıfı dayanışmasının, 'sosyalist insan'ın güçlendirilmesi ölçüsünde önemli kaybetmektedir.

Sosyalist toplumda devlet işçi sınıfının egemenliğindedir. İşçi sınıfının ve tüm çalışanların çıkarlarını gözetir. Devlet mekanizması bütün unsurlarıyla emekçilerin çıkarlarını, onun öncüsü işçi sınıfının amaçlarını gerçekleştirme kazanımlarını korumaya yöneliktir.

finn amaçlarını gerçekleştirme kazanımlarını korumaya yöneliktir.

Sosyalist demokrasi gücünü herheyden önce sosyalizmin sömürüye dayanmayan ekonomik temelinden, demokrasinin emekçi halk için demokrasi haline gelmesinden alır. Bu temel, işçi sınıfının bütün çalışanların ortak çıkarlarını temsil eden partisinin demokratik merkeziyeti için işleyişe sahip olması ile garanti altına alınır. Ve toplum hayatının her yönünde emekçi kitlelerin çıkarlarına uygun demokratik bir mekanizmanın kurulmasıyla işlerlik kazanır. Parti içinde olsun, devlet mekanizmasında olsun bürokratik eğilimler partinin ve sosyalist devletin kendi demokratik işleyişine giderilmeye, çıkan aksaklıklar düzeltilmeye çalışılır. Sosyalist ülkelerin pratiği bürokratik eğilimlerin giderilebileceğini, aksaklıkların düzeltilebileceğini, ancak bunun için sürekli bir uyanıklık ve mücadele içinde bulunmak gerektiğini göstermiştir.

Bu genel çerçevede içinde ele alındığında özyönetimin anlamı nedir?

Üretim araçlarının özel mülkiyetinin egemenliğini sürdürdüğü, burjuvazın iktidarda olduğu bir toplumda özyönetim, kapitalist kooperatifçilikten, işçilerin yönetime katılması ve fabrikalara ortak edilmes ile ilgili burjuva aldatmacalarından öte bir anlam taşımaz. Kamu kesiminde işçilerin bir oranda yönetim kullarlarında yer almaları da yine devletin sınıfsal özü, burjuvazının yönetimi altında bir devlet olması nedeniyle asla niteliksel bir değişim anlamını taşımaz.

Özyönetimin temeli olan, işleme ve kooperatiflerin temel birim olarak ele alınmasıyla toplumun aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmesi, üretim araçlarının özel mülkiyeti sistemi ile yanyana geldiğinde ortaya çıkan 'halk kapitalizmi' ya da Türkçesiyle 'halk sektörü'nün başka bir şey değildir. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyet devam ettikçe, büyük sermaye gücünü korudukça, iktidarın sınıfsal içeriği değişirilmeyeceği sömürünün ortadan kaldırılmasından da, gerçek demokrasiden de, bürokratik baskılara son verilmesinden de bahsetmek boş laf emektir. Ülkemizde sosyal demokrat önderlerin bir yandan sık sık özyönetimden bahsederken, üretim araçlarının mülkiyeti sorununu görmezlikten gelmeleri, büyük sermayenin kamulaştırılmasını önermek bir yana her fırsatta öna güvence vermeye çalışmaları iktidarlarının bir ölçüsüdür.

Sosyal demokratların özyönetimi sosyalizme bir alternatif olarak belirtme taktiklerini bir yana bırakalım. Özyönetimin mükemmel bir sosyalist model olarak ileri sürülmesini ele alalım.

Kuramsal açıdan bakıldığında görülen bir gerçek vardır. Özyönetime temel olan ademi merkeziyetçilik, sosyalist toplumun en önemli özelliklerinden biri olan merkezi planlamaya ters düşmektedir. Özyönetim kapitalist üretimin temelinde anarşik eğilimlere paralellikle gösteren bir yapıdır. Bu haliyle özyönetim ekonomik buhranlara, işsizliğe, enflasyona, dengersiz gelişmeye, açık bir yapıya sahiptir. Toplumun sürekli olarak artan maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayacak ileri bir teknolojiyle, hızlı gelişen bir ekonomiye ters düşecek unsurlar içermektedir. Özyönetim bireycil, ayrımcılığı teşvik etmektedir. Bütün bu özellikleriyle, bürokrasiyi çok etme iddiasıyla ortaya çıkarılan özyönetim giderek sosyalizm dışı bir uygulamaya dönüştürme tehlikesini bünyesinde barındırmaktadır. Sosyalizmin en mükemmel model olanamının ötesinde, sosyalizm dışına düşme eğilimlerini taşımaktadır. Zaten sosyal demokratların bu modelde sık sık sarılmalarının hiç yoksa böyle bir görünüşe girmelerinin ana nedeni de budur.

Bu kuramsal yaklaşımı, pratik uygulamalar ışığında değerlendirmek yarıkdarlık sonuçları değiştirmek, tersine özyönetimin sosyalizm yetersizliklerini, olumsuz sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Bugün dünyada özyönetimi bütün kurumlarıyla bir yönetim biçimi olarak kabul eden ve uygulayan ülke Yugoslavya'dır. O yüzden Yugoslavya'yı incelemek özyönetim konusunda yeterli bilgilere ve yarıqlara varmayı sağlayacaktır.

Yugoslavya, 1941 nisanında faşist Nazi orduları tarafından işgal edilmiş ve mareşal Tito'nun örgütlediği partizanların önderliğinde verilen mücadele ile 1944 yılında egemenliğini kazanmıştır. 29 Kasım 1945'de Cumhuriyeti'nin ilan eden Yugoslavya ilk dönemlerinde bütün sosyalist sisteme ilişkin model uygulamaları, ancak birkaç yıl sonra bu uygulamaların vazgeçerek 1950'den itibaren özyönetim uygulamasına geçmiştir. Nisan 1959'de çıkarılan 'İktisadi devlet işletmelerinde işçilerin yönetimi hakkında temel yasa ile ekonomik alanda başlayan özyönetim, 1963'de çıkarılan 'iki yasa' ile pekmişmiştir. Örneğin, kooperatiflerin işlediği zaman dağıtılması ve özel işyeri açılması izni verilmiştir. 'Ekonomik alandaki bu girişimler giderek gelişmiş, 1963'de toplumsal özyönetim kavramı getirilmiş ve 1974 Anayasası ile özyönetim ekonomik, siyasi ve toplumsal alanlarda artı kurumlaşmıştır.

Bu gelişmeler ışığında, en temel birim olarak işletmeler kabul edilmiş işletmelerde işçi kurulları oluşturulmuştur. Bu kurullarda net gelir dağılımı, ücretler, fiyatlar, üretimin verimliliği konusunda özerk olarak kararlar alınabilmektedir. Bu özerklik ise giderek işletmeler arasında bir pazar rekabetine yol açmaktadır. Merkezi planlamasının sürülmesinden doğan bu durum kendisini 1958'de ve ondan sonraki dönemlerde çok açık olarak göstermiştir. 1958'de tarımsal üretimin düşük olması sonucu tarım ürünlerinin fiyatları artırılmıştır. Ancak hemen bunun ardından diğer işletmeler özerkliklerini sağladığı yetkileri kullanarak, işçi ücretlerini artırmışlar, kendi ürünlerine zam yapmışlardır. Sonuçta hızlı bir enflasyon doğmuştur.

İşletmeler arası rekabet, işletmelerin daha yüksek ücretlerle bir birlerinden kalifiye eleman almasını, bahşması ancak ithalat - ihracat yapabilmek şerhlerle arasında uluslararası pazarlarda rekabete kadar varmıştır. Enflasyon 1970'lerde yeniden bir sorun olmuş, enflasyon hızı 1974'de % 30'a ulaşmıştır. Yeni milyonler doğmuştur. İşte bu olumsuz gelişmelerin etkisiyle bir merkezi planlamayı güçlendirme denemeleri başlamış, ama büyük ilerlemeler sağlanamamıştır. 1970'de dış ticaretin merkezleştirilmesi, 1974'de işçi ücretlerinin ve fiyatların dondurulması girişimleri bu zorunluluğun birer ifadesidir.

Diğer yandan Yugoslavya ulusal farklılıkları bünyesinde taşıyan bir yapıya sahiptir. Sırp, Hırvat, Makedon, Slav, Arnavut, ve Türk uluslarının yaşadığı Yugoslavya'da altı federe cumhuriyet ve iki özerk bölge vardır. Yönetimdeki ademi merkezileşik ekonomik yapıda da kendisini göstermekte, farklı bölgeler zenginliklere sahip bölgeler farklı düzeyde gelişmektedir. Bölgelekle, bölgeler arasında dengersiz bir gelişme yer almaktadır, bölgesel çelişmeler derinleşmektedir.

Yugoslavya işçi sınıfı partisinin işçi sınıfı partisi niteliğinin getirilmesi ve bir 'birlik' haline getirilmesi olması, bu ülkelerin izlediği dış politika, ülkede sosyalizmin 'kader'inin Tito'nun hayatına bağlanması her ekonomik yapıdaki aksaklıkları birarada ele alınması gereken özelliklerdir.

Gerçi Yugoslavya belli bir gelişme göstermektedir. 1950 - 70 arası sanayi üretimi beş misli artmıştır, 1950'de sanayide çalışan nüfus toplam nüfusun % 25'i iken 1970'de % 60'ı olmuştur. Ancak hemen ilave etmek gerekir ki, bu gelişme Yugoslavya'nın hâli bir tarım toplumu olma gereğini silememiştir. Yugoslavya gelişme hızı ve gelişmedeki sağlıklılık açısından sosyalist sisteme dahil ülkelerin başlıcaları arasında yer almaktadır. Bu ticaretin sürekli açık vermesi engellenememektedir. Sosyalist sisteme dahil hiçbir ülkeden yabancı ülkelerle göç eden işçisi çok iken Yugoslavya'nın kapitalist ülkelere çalışan bir milyona yakın göçmen işçisi vardır.

Özyönetimin bütün sonuçları doğal olarak merkezi politik yönetime ve planlamaya dayatmaktadır. Özyönetim reformu adı altında yeni düzenlemelere gitmeye ihtiyacı doğmaktadır. Çeşitli kampanyalar düzenlenerek, özyönetimin olumsuz sonuçları giderilmeye çalışılmaktadır. Son olarak 1973'de 'yeni zenginlere' karşı sürdürülen kampanya, tutuklamalar, yöneticilerin bir çoğunun değişmesi, özyönetim sonuçlarının ve aynı zamanda merkezi planlama doğrultusunda yeni araçların birer görüntüsüdür.

Türkiye İşçi Partisi programında belirtildiği gibi, 'Türkiye'de insanın insanı sömürmesini ortadan kaldırarak sosyalist -düzen, baxanda tek oluşmuş işleme, kooperatif, kurum ve başka kuruluşlar temel birimler sayılı onları özgül konseylerinden başlamak yararlıdır. Bu sayılı ya veya bu çeşit birlikler, federasyonları örgütlenmesi yeni autogestion: özyönetim uygulamaları olmayacaktır. Toplumda köklü dönüşümleri başarabilmek, toplum yapısını bütünüyle dengeli ve uyumlu olarak sosyalizm doğrultusunda gelişme yoluna sokabilmek için güçleri bir merkezi sisteme gerek vardır. Yalnız bu sistemin aykırından aşığı, tek taraflı işi görmesinin önlenmesi, işçilerin etkin katılımlarının sağlanması gerekir. İşle bu ikili yetki ve sorumluluk çerçevesinde, toplum yapısını bütünüyle dengeli ve uyumlu olarak sosyalizm doğrultusunda bir gelişme yoluna sokabilmek merkezi bir sistem oluşturulurken, öte yandan bu sistem içinde kitlelerin yönetimi ve yürütümüne etkin biçimde katılmaları sağlanacak, sosyalizmin özüne aykırı bürokratikliği son verileceği gibi yeniden doğması da önlenecektir.' (TIP Programı s. 49)

Özyönetimi öneren sosyal demokratlara önce sormak gerekir: Hangi Sınıfın Devletinde? Toplumsal Mülkiyeti mi, Burjuvazının Mülkiyeti Altında mı? Hangi Sınıfın Partisi Aracılığıyla Kurulan Bir İktidarda? Ve sonra onlara anlatmak gerekir ki, kurmamız gereken Türkiye ve dünya bireycil, belirsizlikli, tarafsızlığı Türkiye ve dünyası değil, birlik ve kardeşlik, güvenli ve demokratik, tarafsız gelişimin yana taraflılığın ve mücadeleciliğinin Türkiye'si ve dünyası olmalıdır.

Demokratik Merkezîyetçilik ilkesini, tanımını, türümüzün muhtelif hükümleri yoluyla bu ilkenin nasıl hayata geçirildiğini inceleyen geçen yazıda, partide gruplara ve gruplaşma eğilimlerine, ayrıcalıklı konumlara kesin olarak yer olmadığını belirleştiren organların seçimiyle ilgili tek farklı tutumu işçi üyelerinin yönetim birimlerinde ve genellikle Parti'de ağırlığını sağlama yolunda kendini gösterdiği ifade edilmişti. Gerçekten, türümüzün 68. maddesi bu konuda bütün üyeler ve yönetim kurullarına özel yükümlülükler getirmektedir. Buna göre, «Parti'nin üye bilşiminde işçi üyelerin ağırlığının devamlı artması» için çalışmak ve buna bağlı olarak «işçilerin her kademe organında çoğunlukla görev ve sorumluluk almalarını sağlamak için devamlı çaba harcamak» gerekmektedir. Maddenin son fıkrası ise yönetim organlarının teşkilinde bu ilkenin gereklerini yerine getirmek üzere yönetim organlarına ve üyelerine özel bir «gözetim» zorunluluğu yüklemektedir. Bu fıkraya aynen şöyledir :

«Bu cümleden olarak, Parti'nin bütün organlarında görevli bulunanlardan en az yarısının, kendisi üretim araç sahibi olmadığı için emek gücünü üretim araç sahiplerine satarak yaşayanlar veya işçi sendikaları yönetim organlarında görevli bulunan üyeler arasında seçilmiş olması gözetilir; yönetim kurullarınca kongrelere sunulacak aday tavsiye listeleri bu ilke doğrultusunda düzenlenir; kongrelerde oy kullanan üyeler de adaylar arasında en yetenekli olanları seçerken, bu ilke ve nedenlerini daima gözünde bulundurur.»

Görüldüğü üzere, fıkra, ilk bölümünde «proletarya»nın bir tanısını yapmakta, diğer bölümünde ise bunun, Parti'nin bütün organlarında ağırlıklı temsiliyi sağlamak için kurullar getirmektedir. Bu fıkraya, geçen dönem Türkiye İşçi Partisi türümüzün ünlü 53. maddesinin hemen hemen aynıdır. Ünlü 53. maddesinin, gerçekten hele birincini Büyük Kongrede bir kurucu üyenin maddenin uygulanması ile ilgili olarak verdiği önerge

ile «çift liste, çift sandık» yönteminin benimsenmesi, hatta çoğu kez bu yöntem maddenin kendisinin bir gereği olarak düşünülmesi, on yıllık yaşamında bu maddeyi üzerinde yürütülen olumlu ve daha çok olumsuz görüşlerle türümüzün en çok bilinen ve tartışılan bir ögesi haline getirmiştir. Maddenin ilk bölümündeki işçi tanımı bir yere bırakarak bunun yalnızca, «sendikacı» Jenlen kesimine seçilmeye ayrıcalık tanımaktan başka bir şey yapmadığı iddia edilmiş, o sırada bir organa seçilmek durumundaki işçi sayısının azlığı da buna yol açmış bulunuyordu; ayrıca maddenin işçi ve işçi olmayan diye

lerin her kademe organında çoğunlukla aktif görev ve sorumluluk almalarını sağlamak için devamlı çaba harcamakla yükümlüdür.

Bu cümleden olarak, Parti'nin bütün organlarında görevli bulunanlardan imkânlarında en az yarısının, kendisi üretimi aracı sahibi olmadığı için emek gücünü üretim araç sahiplerine satarak yaşayanlar veya işçi sendikaları yönetim organlarında görevli bulunan üyeler arasında seçilmiş olması gözetilir; yönetim kurullarınca kongrelere sunulacak aday tavsiye listeleri bu ilke doğrultusunda düzenlenir; kongrelerde oy kullanan üyeler de adaylar arasında en yetenekli olanları seçerken, bu ilke ve nedenlerini daima gözünde bulundurur.

Parti türümüzün

Nihat Sargın

üyeleri kesin kategorilere böler parti içinde ve üyeler arasında olması gereken birlik ve beraberliği baltalamaya eleri sürülmesi, zaten büyük sanayi kentlerinin dışındaki yerel örgütler gerek bir uygulama olanamının bulunmadığı da gösterilmiştir. Bu görüş ve iddialarda gerekçesi büyüktür. O kadar ki, Büyük Kongre'de üst yönetim organlarının seçimi ve milletvekili aday listelerinin hazırlanış sırasında bu maddeyi ve özellikle zorunlu uygulanmasını ileri sürerek o güne kadar parti çalışmalarında aktif katkısı olmayan kişiler maddenin gerek anlamı dışına adeta dayatmayı varan talepleri görülmüş, sanayi bölgelerinde, pratikte sosyalist aydınların dışında kalanların tümünün, maddenin kapsamına girmemekle birlikte işçi kesiminde mütalâa edilmelerine, böylece her iki durumda da maddenin asıl istemleri doğrultusunda uygulama olanığı bulunmamasına yol açılmış, diğer yandan da, kongrelerde örneğin bir sakız teneccisi sahibi olarak sakız imal eden bir üyenin üretim araç sahibi olup, oldığı gibi, fazlaıyla bilimsel diyelim, tartışılmasını doğup sürdürülmesi nedeni olmuştur. Bütün bunlar doğru idi. Ve bu doğruların da cesaret alarak geçen dönem Türkiye İşçi Partisi'nin bir çok evresinde değişik kesimlerin bu maddeyi değiştirmek, hatta tüketken çıkarmak istemleriyle karşılaştık. Bu kesimlerin daha sonra Parti içi çalışmalarında sol veya sağ saptamaları da temsiliyeti olarak ortaya çıkmaları eğilimlidir. Bir sosyalist partide böyle bir maddenin yerli olmadığından tutunuz da, işçilerle birlikte diğer emekçi kesimlere de aynı espriri ile ayrı kontenjan kesimlere de aynı espriri ona göre düzenlenmesi veya proletarya tanımının diğer emekçileri de içine alarak biçimde genişletilmesi talep ve tasarılarıdır

karşılaşıldı. Bütün bu girişimler, Parti'nin sonradan saptamalara karşı vargüçleriyle mücadele edebilecek sağlığı belirginleşmiş geniş direnç karşısında sonuçsuz kaldı; maddenin aynen konurdu ve kollandı.

Yukarıda belirtilen bütün olumsuz yanlarına karşın, bu madde yeralan ana düşüncesinin, Parti'nin varması gereken bir hedefi işaret ettiği, böylece o günkü uygulamaların ve sonuçları ne olursa olsun bu maddenin de Parti'nin karakter ve amacını belirleyen maddeye bağlı ve onun bir eki olarak ele alınması gerektiği düşüncesi ve Parti'nin giderek gelişen sosyalleşme sürecinde bu düşüncesinin de giderek ağırlığını arttırması değişik talep ve önerilerin her zaman öneyecek bir çoğunluğu Parti'de buldu. Bu çoğunluk için, maddenin savunulmasında yalnızca ileriye ait düşünceler mi ağır basmaktaydı; kuşkusuz hayır. Arkadaşlar maddeyi korumak için direnmekte haklıydılar. Belirtilen olumsuz yönlerine rağmen madde, daha o zamanda Parti'nin sosyalleşme sürecinde azımsanamayacak bir rol oynamaktaydı işçi sınıfının Parti ile bütünleşmesi ve giderek Parti yönetiminde ağırlığın duyurulmasında ön planda yararlı oluyordu. Bir çok işçi arkadaşımıza, adeta maddenin zorlama sonucu seçildikleri yönetim kademesinde, pratik içinde birer sosyalist olarak yetişme olanacağına kavuştu. Öyle ki, bu gün de partimizin muhtelif yönetim kademeslerinde görev ve sorumluluk yüklenen işçi arkadaşlarımız, geçen dönemde bu maddenin uygulaması sonucu yerli birimlerden başlayan yönetim kademeslerinde, Bertemleşer ve şu gün, köklerini ne olursa olsun, hatta bu hatıra dahil gelmeyecek biçimde, bulundukları kurullar ve mercilerin yazgeçilmez öğeleri olmuştular.

Bugünkü türümüzde maddenin anlam ve gerekliliği ilk fıkralardan açıkça belirtilmiş bulunuyor. Bu fıkralara göre, «Parti'nin başlıca görevlerinden birinin öncelikli üyeler ve bunlar yoluyla bütün işçi sınıfını ve emekçi kitleleri Parti'nin amaç ve programı ışığında eğitim aydınlatmak ve böylece onları Parti kanalıyla ve onun ilkelere doğrultusunda topluma yönetmeye hazırlamak»tır. Madde'de daha sonra Parti'nin üye bilşiminde eğitim aydınlatılması işçi üyelerinin ağırlığını devamlı arttırmayı sağlamak için çalışmak bütün üye ve yöneticilerin görev olarak verilmiştir, bununla birlikte «a) çalışmada sırada eğitim aydınlatmak, b) Parti'nin üyesini yoluyla topluma yönetime hazırlamak ve c) işçi sınıfının ağırlığını kırmaması için Parti'nin, ilkelere doğrultusunda ilerleme ve etkinliğini arttırmasına yardımcı olmak üzere yöneticiler ve üyeler, işçilerin her kademe organında çoğunlukla aktif görev ve sorumluluk almalarını sağlamak için devamlı çaba harcamakla yükümlü» kılınmaktadır.

Bugün «çift liste, çift sandık» yöntemi uygulanıyor. Buna gerek duyulmaksızın, böyle bir zorunluluk olmaksızın yapılan seçimler, maddenin öngördüğü sonuçları şimdiye kadar kendiliğinden vermiş bulunuyor. Gerçi bunda, Çark Başak'ta daha önce belirtildiği üzere, gerek genellikle üyeler arasında, gerek muhtelif kademe organlarındaki üye bilşiminde şimdiye kadar işçi kökenli arkadaşlarımızın zaten sayıca ağır basmasını, ayrıca yetmiş sosyalist işçi arkadaşlarımızın Parti'de önemli bir çoğunluk teşkil etmesinin rolü büyüktür. Diğer yandan henüz kuruluş döneminde bulunan Partimizde seçimlerin pek az yapıldığı, yeni kurulların daha çok atama yoluyla gerçekleştirildiği, ayrıca Parti'nin bugüne kadar yeni örgütlerinin genellikle proletaryanın yoğun olduğu sanayi kentlerinde kurulmuş olduğu, sonuçları böyle kıyasında bu faktörlerin de öncelikli rol oynadığı söylenebilir; kısmen haklı da olunur.

Bugün Partimiz, yaz ayları örgütlenme kampanyasıyla bir yandan birer kurulup, seçtirilmesi olan sağlam çekirdek etrafında, sanayi yoğunluğunun giderek azaldığı kırsal kesimde de örgütlenme girişimi içinde bulunmaktadı. Acaba bu girişim sonuçları alındığında farklı görünüm ortaya çıkıyacak mıdır? Soru önemlidir ve önem bilşiminde dikkate alınmalıdır. Bağlantılı yöneticiler, özellikle Partideki üye bilşimini bugünki düzeyinde koruyucu bazı tedbirler düşünülmesi ve uygulama alanına da sokulmuştur. Şu sıralarda kampanyanın ilk sonuçları Genel Merkez'e ulaşmış ve bazı görevli arkadaşlarımızın idarelerini Merkez yöneticilerine aktarmış bulunuyor. Kampanya vesilesiyle yurt bilşiminde kasaba ve köylere kadar uzanan geniş çaplı tarafsız, görevli arkadaşlarla bizzat yerinde yapılan gözlemler, Partimizde birlik ve beraberlik sosyalist hareketin yakın geleceği ile ilgili olarak üzerinde dikkate durulmaya değerdir.

Ancak genellemelerle sakinleşme gerekeceğine kuşku yok. Ancak bütün arkadaşlarımızın tamamıyla raporlarını sunduğu, bu raporlar ilgili büro çalışmalarına değerlendirildiği, gereğinde karşılıklı görüşme ve müzakerelere özel olarak genel ve müşterek olan gözlemler, buna bağlı olarak doğrultuların saptandığı zaman daha kesin yönlere varmak mümkün olabilecektir. Bununla birlikte, ihtiyat payını elden bırakmaksızın, bugüne kadar Genel Merkez'e ulaşmış olan bilgi ve veriler de, konumuzla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili bazı genel sonuçlar çıkarılmasına olanak vermektedir. Bunlardan birincisi, bir takım çevrelerin —kolayca tahmin edilebilecek nedenlerle— ısrarla yinelenmelerine rağmen, «beş parti» hikayesinin, tarafların bölgelerde ümitsiz bir çaba dışında herhangi bir yansımalarının görülmediği,

halk kitleleri arasında böyle bir sorunun kesinlikle mevcut olmadığıdır. Buna karşın, genellikle «sol sapsa» ad altında toplanabilecek bir takım fraksiyonel görüşler ve bu görüşlere bağlı grupların bazı küçük burjuvaz aydınları ve gençliği arasında mezveduynetin izlenimi olmaktadır. Bunlar da çoğunlukla, bugünkü üst yönetime karşı görünüşe C.H.P. ile bağlantılı ve taraftarı olarak, onun dışında bir politik örgütlenmeyi yadsayan tavır içinde bulunmaktadırlar. Diğer yandan, bugün zaten istenmemek ve beklenmemekle birlikte, eskiden kısmen görüldüğü üzere, asgari bir sosyalist bilinçlenme olmaksızın yalnızca iyi niyetle yaslanarak sosyalist parti kurucusu olmanın genellikle çok gerilerde kaldığıdır. Geçen on yıllarda bilinclenme süreci gelişmiştir, üstelik bir 12 Mart geçirilmiştir; bugün sosyalist partinin kurucusu, hatta taraftarı olmak da henüz azından kendin sosyalist saymayı ve sosyalizmin genel ilkelere biniş, benimsemeyi gerektirmektedir. Ayrıca geçen dönem Türkiye İşçi Partisi'nin kapatılması ve sosyalist hareketi karşı taraftan sonra bazı bilinçli arkadaş ve taraftarlar, partinin sosyalist acisi ve burukluğu içinde o gün mevcut en ileri partiyi destekleme ve ona omuz verme durumunda olmuşlardır. Bugün yeniden birer birer aslı yerlerine dönmektedirler. Bu bakımdan da, halen aynı çatı altında bulunmalar ve bugünkü yönetime karşı olsalar dahil yukarıda belirtilen sol sapsa durumundakilerden kesin ayırım içindedirler. Bugün C.H.P. içinde ye etrafında gözlenen çatışma ve sürüşmeleri yerli yerine oturtmaya çalışırken bu ayırım dikkate alınmaması sağlam bir değerlendirmeye için yarar vardır.

Ama bütün bu izlenimlerin hepsinden daha ilginç ve sevdindirici olanı Partimizin başından beri ısrarla vurguladığı bir gerçek gözlemlerle yeniden teyid edilmiş olmaktadır. Bütün bu sapsa ve fraksiyonel hareketleri işçi sınıfı içinde hemen hiç yer ve taraftar bulunamamış, işçi sınıfı bulunmemiştir. Ve en yunamık, bilinci kesimiyeli Partisine sahip çıkmakta, yalnızca bir iki fabrika ve işyerinin bulunduğu kasabaların bile yerel kurucu kurulların çoğunluğu bu işçiler teşkil etmektedir. Kırsal kesimde tarım proletaryasının da aynı düzeyde erişimiyeli, —ki aralarındaki sendikaların girişimiyeli ve bu yolda ilk baş vurulacak ve öne çıkış yol göstermesi istenecek kimseler olarak imkan buldukları üzere öncelikli partiyi arkadaşlarımızı arayıp bulmaları bunun ilk işaretleri sayılabilir— uzun sayılmaması bir süre sonra, türümüzün 68. maddesinin son fıkrası, başka türlü sözlenen mümkün olamayacağından bir bakıma anlamı yitirecek, geçmiş dönemlerin ve o dönemlerdeki gereksinimlerin bir anısından ibaret kalacaktır.

Özlenen ve beklenen de bu değil midir?

partili, çark başak'ın en iyi muhabiri, en iyi dağıtımcısı ve en iyi okuyucusudur.

LÜBNAN ve FİLİSTİN DAVASI

Daha önceki bir yazımızda (Çark Başak, sayı 6) Arap ülkelerinin, «ilerici» denilenleri de dahil, Filistinlilerin davasına gönülden sahip çıkmadıklarını, bu sorundan ve kendi toprakları üzerindeki Filistin göçmenlerinden ve silahlı kuvvetlerinden kurtulmak istediklerini, Filistin Kurtuluş Hareketinin devrimci niteliğinden kendi iç rejimleri açısından tedirgin olduklarını belirtmiştik.

Arap devletleri Filistinlileri ve Filistin davasını, İsrail'in genişleme politikasına ve girişimlerine karşı bir koz, bir araç olarak kullanagelmışlerdir.

Lübnan'daki son olaylar bu yorumu kuşkuya yer bırakmayacak biçimde doğrulamaktadır. Lübnan'daki askerî hareket Filistinlilerin topyekun imhasına yönelmiştir. Cisir El-Paşa göçmen kampından sonra Tel Zaatar kampı da 54 gün yığıtçe direndikten sonra Sa'ye'nin de himmetiyle sağcı Hristiyan güçlerin eline geçmiştir. Tel Zaatar'dan yaralıların boşaltılmasına dahi müsaade etmek istemeyen sağcı güçler kampı ele geçirdikten sonra kadın, çocuk, yaşlı farkı gözetmeden kamp halkını kılıktan geçirmeye koyulmuştur. 1948'den beri kamp hayatının zorlukları içinde çile çekmiş olan Filistinliler şimdi de acımasız bir katliama kurban gitmişlerdir.

Bütün bunlar dünyanın gözünününde olmuştur, Filistinlilere yöneltilen haksız ve kanlı saldırıları, katliamı durdurmak için hiç giri-

şimlerde bulunulmamış, sorun Birleşmiş Milletlerin ne Genel Kuruluna, ne de Güvenlik Konseyine getirilmemiştir bile. Son Yeşilköy olayı gibi tehdit ve uçak kaçırma olayları gazetelerin ilk sayfalarından büyük manşetlerle verilirken Lübnan'daki Filistinlilerin imha operasyonlarına ilişkin haberler ancak iç sayfalarda yer bulabilmıştır.

Yeşilköy'deki gibi tehdit hareketlerinin ve uçak kaçırılmaları Filistin davasına bir yararı yoktur. «Filistinlilerin dünyaya sesini duymamak; Filistin davasına dünyanın dikkatini çekmek» gibi gerekçeler de geçerli değildir. Bu gibi olaylar böyle bir işlevi de yerine getirmemekte, tersine olumsuz tepkilere yol açmaktadır. Emperyalistler ve sağcı, tutucu güçler bu olayları dünya kamuoyunu Filistinliler aleyhine heycana vermek, dikkatleri asıl sorundan sapırmak, asıl sorunu bir demogoji perdesiyle maskeleyerek için kullanıyorlar, bir ölçüde bunu başarıyorlar da. Filistinli savaşçıların bu çeşit tehdit ve kaçırma girişimleriyle Filistin sorununu çözüme kavuşturmak şöyle dursun, çözüm yoluna doğru iteleyebilmek imkanları dahi yoktur.

İsrail'deki Arapların kendilerine yöneltilen baskıcı uygulamalara karşı toplu direnme hareketleri ve mücadeleleri başka bir konudur. Bu, haklı, onaylanacak, desteklenecek bir oluşumdur. Filistin kurtuluş örgütlerinin İsrail'deki arapların bu mücadelesini

örgütlemeleri, güçlendirmeleri, bir ulusal kurtuluş savaşına dönüştürmeleri, şimdi tu kanmış görünen, bağımsız bir Filistin devletinin kurulması yollarını açabilir.

İsrail devletinin varlığını kabul etmemenin, miratından silinmesini amaçlamanın artık bir geçerliliği kalmamıştır. Bunun gerçekleşmesi fiilen mümkün değildir. Batılıların Filistinlilerin anayurdunu bol kesseden Yahudilere armağan etmeye hakları yoktur; orada bir İsrail devletinin kuruluşu haklı değildir. Ama otuz yıldır köprülerini altından çok sular aktı ve bu sular tümüyle geri akıtlamaz. Yine de, eski sınırlarında olmasa da; Filistinlilerin vatan bilip oturacakları, ekonomilerini ve kültürlerini geliştirecekleri topraklar üzerinde bir Filistin devleti kurulabilir. FKÖ'ye dahil örgütleri kendi aralarında anlaşarak uygulanma kabiliyeti olan, geçerliliği olan açık seçik bir program ortaya koymalıdır. Yukarıda sözünü ettiğimiz mücadelenin yanı sıra, politik ve diplomatik düzeyde de çalışmalar sürdürülmelidir. Lübnan olaylarından hemen önce FKÖ itibarını yükseltmiş yabancı ülkelerde ve uluslararası kuruluşlarda Filistinlilerin tek temsilcisi ve sözcüsü olma hakkını kazanmış, fiilen de yerini almıştır. Lübnan'daki yenilgi politik ve diplomatik etkinliği de zayıflatmıştır. Bu alanda da tutunmak kazanılmış mevzileri daha da güçlendirmeye çalışmak Filistin ulusal mücadelesinin diğer önemi yandır.

İTALYA OLAYININ ANLAMI VE ÖNEMİ

İtalya'da seçimlerden sonra Hristiyan Demokrat azınlık hükümetinin kuruluşu bilimsel sosyalizmde bilinen, çoktan açıklığa kavuşturulmuş bir doğrudur ki daha doğrulamaktadır: Burjuvazi, onun politik temsilcileri, ideologları «hürriyetçi demokratik rejim», «çoğulcu demokrasi», «milli iradenin tecellisi» edebiyatını ancak kapitalist sistem ve burjuvazinin egemenliği ayakta kaldıkça, onlara dokunulmadıkça sürdürmekte, savunmaktadır. Bunlara karşı bir «tehlike» belirdiği, seçim sandığından sosyalizmi hedef alan işçi sınıfı partisi oyları çıktığı zaman tutumları yüz seksen derece bir dönüş yapmaktadır. «Milli irade» işçi sınıfı partisi lehinde «tecelli» etmişse buna saygı göstermeleri, bu sonucu kabul etmeleri kendi iddiaları çerçevesinde gerekmez mi? Ama burjuvazinin ve temsilcilerinin ve ideologlarının sırtlarında yumurta küfesi yoktur; tutarsızlığa, gelişkiye düşmek, tükürdüğünü yalamak onlar için işten bile değildir. «Hürriyetçi çoğulcu demokrasi» ve «milli irade» iddiaları bir kenara atılır.

İtalya burjuvazisi ve dış güçler ABD, Federal Almanya, İngiltere ve Fransa İtalyan Komünist Partisi'nin iktidara ortak olmasına müsaade etmeyeceklerini belli etmişler, dört emperyalist devlet İKP iktidarı paylaştığı

takdirde yardımları kesmek suretiyle İtalya'nın iç işlerine karışacaklarını büyük küstahlıkla açıklamışlardır. Ne var ki emperyalist devletler eski güçlerinden çok şey kaybetmişlerdir. İKP'ni iktidardan uzun süre uzak tutmak, 2. Dünya Savaşından sonra bu partiyi iktidar koalisyonundan uzaklaştırdıkları gibi kolay olmayacaktır. Gerek dünya güç dengesi, gerekse İtalya'daki iç sınıfsal güçler dengesi sosyalizm lehine önemli ölçülerde değişmiştir ve değişme sürmekte güçlenmektedir.

Andreotti'nin Hristiyan Demokrat hükümeti Senato ve Meclis'den güven oyu almıştır, ancak güvensizlik oyu verilmemesini sağlayabilmiştir. İKP ve onun ardından diğer sol, demokratik partiler çekimler oy vermek suretiyle Hristiyan Demokratlara hükümet olma fırsatını bilecek vermişlerdir. Buna karşılık Hristiyan Demokratlar bir takım taahhütlere girmişlerdir, vengî sistemi, eğitim, güvenlik kuvvetlerinin yeniden örgütleniş gibi konularda. İtalya büyük ekonomik, mali ve sosyal sorunlarla karşı karşıyadır. Andreotti hükümeti taahhütlerini yerine getirecek, bu ağır sorunlarla başa çıkabilecek midir? Getiremez ve başa çıkamazsa ne olacaktır? Sorun budur.

Durum düzelmeye doğru gitmez, daha da

karışırsa faşizm boy gösterecek midir? İtalya'daki faşizm tehlikesinin aracı oradaki faşist parti ve hareket ve onun düzenlediği provokasyonlar ve kamplolar olmayacaktır. Bunlar ancak «gerekçe» yi, «ortamı» hazırlayacaktır. Tehlike ordudandır. İtalyan burjuvazisi ve dış yardımcıları İtalyan ordusunu Şili'deki gibi bir harekete geçirecek midir, geçirebilecek midir? Sorun budur. İKP bu sorunun birincindedir. «Tarihi uzlaşma» önerisi ve girişimi, orta sınıf ve tabakaları işçi sınıfı hareketinden yana çekme çabaları altında yatan belirleyici neden budur. Bu taktiklerin olduğu kadar binemisen uzun vadeli stratejinin temelinde de bu sorun vardır. Kısa vadede faşist bir darbeyi önlemek, uzun vadede ise, işçi sınıfı dışındaki emekçi kitleleri ve orta sınıfları işçi sınıfı davasına kazanarak, onlarla demokratik ittifaklar kurarak tekelci büyük burjuvaziyi kuşatmak ve tecrit etmek, sınıf güçleri dengesini büyük burjuvazinin başa çıkamayacağı ölçüde onun aleyhine değiştirip güçlendirerek onu faşizme getiremez, sosyalizme geçişi önleyemez çizgiye itelemek ve sokmak.

İtalya'da yer alacak gelişmeler yalnız İtalya için değil, dünya gidişatı, sosyalist hareketi açısından da büyük önem taşımaktadır.